

Ρέθυμνον 1 Ιανουαρίου 1904

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ

Ποθητή αλλά και επαχθής ημέρα ή πρώτη του έτους. Ποθούσι ταύτην οι παίδες και το υπηρετικόν, αλλά τρέμουσι ταύτην γονείς και προϊστάμενοι. Έμείνοι λαμβάνοντες χείρους, αυτοί δωρούνται και άχθονται. Άλλά δεν έχει ή λύπη αύτη γογγυσμούς. Η θουρωδής χαρά των τέκνων, ή άπαστράπτουσα εν τοις προσώποις χαρά των υπαλλήλων προλαμβάνουσι την έκρηξιν του γογγυσμού των γονέων και προϊσταμένων και εξαναγκάζουσι τούτους και άκοντας να συμμετέχωσι ή: γενικής χαράς και ευθυμίας. Άλλως τε τούτο συντελεί, και εις την διόλκον του άργουμένου έτους ευτυχίαν αυτών, διότι σημειωθήτω και τούτο. Το έτος ή άποβή ευδαίμων και χαρμόσαλον, εάν ή πρώτη του έτους, ή μέρα παρέλθη εν ευθυμία και χαρμή άλλως τούναντιον. Άλλά τί είναι το έτος και πόθεν τά κατ' αυτό έιζόμενα και πραττόμενα;

Έτος είναι το σύνολον των ημερών ώρων και λεπτών, των άπαιτουμένων ένα ή γη συντελέση τήν περι την ήλιον περιστροφήν αυτήν. Η περιστροφή αύτη γίνεται δι' ημερών 365, ώρων 5, λεπτών 48 πρώτων και 50 δευτέρων. Υπήρχεν εποχή καθ' ήν βέβαις του καθορισμού του έτους έτίθετο ουχι ο ήλιος, άλλ' ή περιστροφή της Σελήνης. — Και το έτος τούτο έλέγετο Σεληνικόν, εν φ' εκείνο καλείται Ηλιακόν. — Οι Αιγύπτιοι πρώτοι εισήγαγον το ήλιακόν έτος καθορίζοντες τούτο εις 365 ημέρας. Άλλά δεν ήτο ακριβής ο καθορισμός, και ανά τέσσαρα έτη το ήλιακόν τούτο έτος ήλαττούτο του πραγματικού κατά μίαν και πλέον ημέραν.

Ένα διορθωθή το λάθος τούτο ο Ιούλιος Καίσαρ κατά το 46 έτος π. χ. καθώρισε την διάρκεια του ήλιακού έτους εις 365 ημέρας και 6 ώρας, και ένα οικονομήση τάς εξ ώρας τούτας ώρισεν ένα έκαστον τέταρτον έτος έχη 366 ημέρας. Αυτό είναι το Ιουλιανόν ημερολόγιον. Έπί Ιουλίου Καίσαρος ή ημέρα αύτη προσετίθετο μετά την έκτην ημέραν, ήτις προηγείτο της 1ης Μαρτίου, εξ' ου και ώνομάσθη το έτος της προσθέτου ημέρας **BIS-SEXTUS**-βίσεκτον. Ηδη ή ημέρα προστίθεται εις το τέλος του Φεβρουαρίου — Ωστε βίσεκτα έτη είναι, ουχι τά έτη τά φέροντα καταστροφάς και διώκοντα την ευτυχίαν και την χαράν άλλά τά έχοντα 36 ημέρας. Εύρίσκοντα δε πρακτικώς ταύτα όταν ο ώνομαστικός του έτους αριθμός διαίρεται ακριβώς δια του 4.

Άλλά το έτος άποτελείται εξ ημερών 365, ώρων 5 και λεπτών 48 πρώτων και 50 δευτέρων, ήτοι εξ ώρων και λεπτών μή άπαρτιζόντων επί τετρακείαν μίαν όλόκληρον ημέραν. Ούτω το σύστημα του Ιουλιανού έτους είναι μεγαλύτερον του πραγματικού κατά 11 και πλέον πρώτα λεπτά. Και ή διαφορά αύτη γίνεται αισθητή ανά 128 έτη, όποτε ή διαφορά άνιχνήσεται περίπου εις όλόκληρον ημέραν. Τούτο θέλων να διορθώση ο Πάπας Ρώμης Γρηγόριος ο ΙΓος προσέθηκεν άμέσως εις την 5 8)βρίου 1582 δέκα ημέρας και την 5 εκείνην ώνόμασε 15, και ένα προλάβη την εν τω μέλλοντι επανάληψιν του Ιουλιανού λάθους ώρισεν ένα τά βίσεκτα έτη, μή επέρχοντάι καθ' έκαστον τέταρτον έτος, άλλά να παρεμείνη βίσεκτον έτος εν μόνον εκ των τεσσάρων τά όποια καθώριζε το Ιουλιανόν ημερολόγιον. Και έτη τοιαύτα είναι όσων οι δύο πρώτοι αριθμοί της χιλιάδος διαίρονται δια του 4. — Και το ημερολόγιον τούτο ώνομάσθη Γρηγοριανόν, και είναι εν χρήσει παρ' άπανσι τοις Δυτικοίς. Παρά τοις ορθοδόξοις κράτεσιν είναι εν χρήσει το αρχαιότερον Ιουλιανόν, διότι συνδέεται προς τον κα-

θαρισμόν του Πάπα. — Αμφότερα τού συστήματα δεν είναι ακριβή. Πλησιάζει όμως περισσότερο εις την ακρίθειαν το Γρηγοριανόν ημερολόγιον, το όποιον ήδη προχωρεί 13 ημέρας περισσότερο του Ιουλιανού.

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Ο Ιανουάριος ήτο μήν άφιερωμένος εις τον θεόν Ιανόν, θεόν έφορώντα επί τε του παρελθόντος και επί του μέλλοντος. Δι' αυτό και ο μήν ούτος έληρθη υπό τών έθνικών ως ο μήν της έναρξως του έτους. — Οι έθνικοί συνέθιζον να πανηγυρίζουσι τάς πρώτας ήμέρας των μηνών ιδίως δε την πρώτην Ιανουαρίου και πρώτην Μαρτίου. Ταύτας εκάλουν καλένδας εξ ου και Καλένδα. Οι Χριστιανοί Αύτοκράτορες ακολουθούντες τη χριστιανική τάσει, καθ' ήν διαπαντός πρόπου καταπολεμούντο πᾶσι αι ειδωλολατρικαί έξεις και πάντα τα τοιαύτα έθιμα, διετήρησαν μεν τάς καλένδας του Ιανουαρίου ως λαϊκάς άργίας, άλλ' προσεπάθησαν να εκχριστιανίσωσι ταύτας άρχιρύντες άπ' αυτών πᾶσαν ειδωλολατρικήν συνθήκην. Άλλ' ή εξίς υπήρξεν ισχυροτέρα του νόμου, και κατίσχυσε τούτου. — Μήτην κατακούχζον πανχοσμίου φήμης και σέβασμού άπολαμβάνοντες Πατέρες της Έκκλησίας, μάτην άπηγγέλλοντο υπό Συνόδων Έκκλησιαστικών άφορισμοί και άναθέματα. Όλοός παρέμενε κορός προς πάντα ταύτα και εξηκολούθη από έτος εις έτος άνικδέστερα έορταζων τάς μόνας έναπολειφθείσας καλένδας του Ιανουαρίου. Και ενεδύοντο άμφιέσεις ποιητικής και τρυμεράς προσενούσης φόβον και φίλην και άνελκύνδανον προσωπίδας και άμφιέσεις μεταβάλλουσας, αυτούς εις διάφορα κτήνη, άγρια και ήμερα. Άλλοι ενεδύοντο άμφιέσεις γυναικών, και γυναίκες άμφιέσεις άνδρών. Άλλά προϊόντες του χρόνου κατά τον έκτον και έβδομον αιώνα ο έρτασμός των κληνδών τούτων παρεκινεν εις βλαβήν ακολουσίας πολλής, και ή Έκκλησία ήσυχάσθη να επιβάλλη βαρυτάτας ποινάς, εις τους μετέχοντας των πανηγύρεων εκείων χριστιανούς.

ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Και τά δώρα ταύτα, είναι λειψάνα των ειδωλολατρικών χρόνων. Η εισοδή εις την χριστιανικήν εκκλησίαν πλήθους τσοσούτων έθνικών, δεν ήδύνατο παρὰ να συμπληγρή και την εισοδήν σειράς έθιμων και συνθηκών άντικειμένων εντελώς εις τάς αρχάς τάς ήλικάς του Ευαγγελίου. Και κατά της εισροής ταύτης των έθιμων άντέταξε πόλεμον σφιδρόν ή εκκλησία, άλλ' ουκ βραδείως κατίσχυσε τούτων ή εντελώς καταργούσα ταύτα, ή εκχριστιανίζουσα το πνεύμα αυτών.

Παρά τοις έθνεσιν τά δώρα ταύτα, ήσαν δώρα εις θεούς διδόμενα είτε προς τιμήν αυτών, είτε προς πρόκλησιν ευτυχών οίωνων. Κατά τινα ρωμαϊκήν παράδοσιν ο βασιλεύς **TATIUS** υπήρξεν ο έορταζών πρώτος τά δώρα των Καλένδων της 1 Ιανουαρίου. Κατά την ημέραν ταύτην ο βασιλεύς ούτος ή μετέβινεν εις τι έσόν'όχος ένθα έλατρεύετο ή υγεία, και συνέλεγε εν είδος θάμνου ο ύποός εξησφαλιζε την υγείαν και ευτυχίαν, ή παρέμενε κατ' άλλους εν τοις άνακτόροις και έδέχετο τον λχόν, κομίζοντα αυτώ τάς φοράς ευτυχίας κλάδους του θάμνου τούτου. Άλλ' επί της εποχής των Αύτοκρατόρων, ή αρχική άπλότης αύτη έλαβεν επικίνδυνον μορφήν πολυτελείας. Ο Καλιγούλας διά διατάγματός προεκήρυσεν, ότι κατά την ημέραν της 1 Ιανουαρίου από πρώτας μέχρις έσπέρας θα δέχεται εν τοις άνακτόροις αυτού τά δώρα των υπηκόων οίτινες προσήρχοντο, εκόντες άκοντες προσφέροντες πᾶν ό,τι εκέκτηντο πολυτελείς.

Τά προσφερόμενα δώρα ήσαν ποιητικά, κοσμήματα χρυσά, βραδυτέρον εκ

χάλκου, άργύρου ή χρυσού, βραδυτέρον επιπλα και ένδύματζ. Τά συνηθέστερα δε δώρα της πρώτης του έτους ήσαν τά λεγόμενα δίπτυχα ήτοι είδος σημειωματιχίων, άτινα είχαν ποικίλα πολυτελή ή μη έξωφυλλα περικαλύμματα, έφερον διαφόρους εικόνας και πολλαίς τάς εικόνας των προσφερόντων ταύτας. Πάντες οι εν τέλει άνώτατοι άρχοντες ρωμαίοι προσέφερον τω Αύτοκράτη, εις τους συγκλητικούς, εις τους γονείς και φίλους αυτών, και εις αυτόν τον λχόν τοιαύτα μετά προσωπογραφιών δίπτυχα. Πολλά τών δώρων άτινα επί τη πρώτη του έτους προσφέροντο διατωθέντα μέχρις ήλικών, φέρουσιν άπειρωτικώς επιγραφάς μετ' εύχών επί τω νέφ' έτει. Άλλά την συνθήκην ταύτην ή ειδωλολατρικην επέταξε και πάλιν ή Έκκλησία. Οι άλλοι δίδουσι δώρα, σεις χριστιανοί δίδετε έλεημοσύνας — λέγει εις ρήτωρ εκκλησιαστικός της εποχής εκείνης, όστις και διαβολικά δώρα άποκκλεί τά δώρα εκείνα της 1 του έτους.

Απέφευγον επιμελώς εκ φόβου δυστυχίας, να δώσωσι πύρ, εις τους ζήτουντας εκ της έστίας αυτών. Παρετίθεντο δε τράπεζη κατὰ την νύκτα της προηγούμενης της πρώτης του έτους ήμεραν μετήν ποιήλων κρατάι παρεσκευασμένων, και έτρωγον οι δικτάται. Ησαν δε πεπεισμένοι ότι τοιαύτη έλευθεριότης εξασφαλίζει εις τον έρχτην αυτήν άρθρονία τραπέζης δι' όλου του άργουμένου έτους.

Άλλά τά δώρα ταύτα ήσαν μάστιξ άληθής των πτωχών υπέρ των πλουσίων. Δούλοι προσέφερον τοις κυρίσις δώρα οι υπήκοοι εις τους ήγεμόνας οι μαθηταί εις τους διδασκάλους.

Είαν πρωί έγειρόμενοι εξήρχοντο των οικιών έχοντας τάς χείρας πλήρεις δώρων και μετέβινον εις τάς φιλικάς οικίας να χειρετίσωσι τους φίλους και οικείους και έγγερίσωσιν αυτοίς τά δώρα.

Τοιαύτα ή ιστορία των κατὰ την πρώτην του έτους τελομένων. Η συνήθεια εκείνη, ή έχουσα έθνην ή όλω την άρχην είχε μεν πολλήν την άπλότην παρὰ τοις πατράσιν ήμών, οίτινες ήρουντο εις το ν' άνταλλάσσωσι προϊόντα ξηρούς καρπούς ή και παρασκευασμένα τινι των οικογενειών, προσέλαθε δε ήδη όλον τον ξενικον τύπον της Δύσεως ής και κυρίως είναι γέννημα. Τά διδόμενα δώρα ποικίλουσιν, εντελώς διάφορα την άξίαν και την ποιότητα και την ποσότητα. Πάντα δε προσμοιάζοντα πολύ, προς τάς παραδέδομένους εις ήμας αρχικάς της πρώτης του έτους έξεις. — Έάν προσωποδοφοροί έορταζον εκείνοι τάς καλένδας της 1 του έτους και μη άκοιμενοι εις τὸ άνθρώπινον τύπον προσελάμβανον προσωπίδας διαφόρων ζώων, ποικίλιαν παραστάσεων του ζωικού βασιλείου παριστώσι και σημερον τά ήμέτερα πρωτοχρονιάτικα δώρα, άλλά πάντα ταύτα συνορεύονται, υπό της αυτης στεροτύπου εύχης, ήν και ήμεεις επαναλαμβάνοντες εύχόμεθα από καρδίας εις πάντας τους άνηγνώστας ήμών.

—Αίτιον και εύτυχές το νέον έτος 1904—

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Φίλε κύριε Κωστογιάννη

Ευχαριστως χειρετίζω την επανάληψιν της φίλης Κρητικής. Και είναι μεν τινές, οίτινες όλως άσυμπαθώς διακείνται προς τον τύπον, εις δι πολλά κακά αποδίδουσιν ουχι δικαίως πάντοτε και δι' αυτό εύχονται την τελείαν έκλειψιν έφημερίδων εις τάς μικράς κοινωνίας, άλλως τε και όταν αυται έκτραχύνονται και έκτρέπονται, ως άλλοτε και παρ' ήμιν συνέβινε, γεννώσαι έριδας και ακάινδπλα χωρούσαι δε πλειστάκις

εις μακροχρόνια μεταξύ οικείων και φίλων μίστη. Δέν καταλέγομαι μεταξύ των τοιούτων προς την δημοσιογραφίαν έχόντων διάθεσιν. Από νεαρής ήλικας ήγάπησα την δημοσιογραφίαν και δημοσιογράφος έπρατίτην; από τριακονταετίας σχεδόν υπήρξα, διότι μετ' άκραδάντου πεποιθήσεως πιστεύω ότι ή δημοσιογραφία είναι παράγων της προόδου και του πολιτισμού εκ των πρώτων, δύναμις δε ακαταμάχητος υπέρ του καλού και κατὰ των πονηρών, οίονδήποτε και άν ήσώσιν έργον. μάστιγα δε όταν χειρίζονται εξουσίαν ή πράττωσι τά πολιτικά. Έλεγγόμενοι μεν ούτοι υπό του τύπου, όταν άμελώσι, συέρχονται εις εκουτούς και γίνονται νηρηλιώτεροι και προσεκτικοί. Έπικινούμενοι δε και παραχρηρνούμενοι εις ο άπκούσιν έργον γινονται επιμελέστεροι και εύστοχούσιν άπολύτως επ' άγαθών των πολιτειών, εν αίς θρόσι και τωι πληθυσμών, οίτινες είναι δικπεπιστευμένοι εν μεγάλω ή εν μικρῷ μετρω κατὰ τούτον ή εκείνον τον τρόπον, εις αυτούς, είτε μέγα άξιωμα κεκτημένους ή ύποδεεστέρων θέσιν εν τη πολιτειική μηχανή έχοντας.

Τούο δικτί άείποτε φιλικώς έχω προς την έφημερίδα, δι' ής πολλαίς επήεσα και εξήρα το αγαθόν, άλλ' έπίσω; πλειονάκις εκυτηρίασα το κατὰ την άτίληψίν μου κακόν και άδικον, επ' ών άνωτέρω έμνημόευστα άρχών άφορμώμενος και ους προσβύω άδιασείστωι.

Δέν ήτο λοιπόν δυνατόν να μη χειρετίσω εύαρέστως την φίλην Κρητικήν, αρ' ου μάστιγα τσοσούτω σεμνώς έγράφω και θάγγραφται βεβχίως εν τω μέλλοντι έτήρησε δε άππερεγκλίτως τοιαύτην περίαν, ώστε μόνον συμπαιθείας, έλάχιστα δε να γεννήθη παρόσπου έσως ακολουθήσεται την κρητικήν περφομίαν αμηνδὲ γλυκίς και φάσισε, ποιήκς και ρίζουσί σε).

Άλλά πως ν' άνταποκριθῶ εις την παρακλήσιν του φίλου διευθυντού της Κρητικής; Τι να γράψω; Τά πολιτικά είναι άλλότριον ήμών έργον, τά κοινωνικά ζητήματα υπό άρμοδιώτερον κλημάων την βύσασον τίθενται, τά δημοτικά μας κυφορούνται, τά συλλογικά είναι έντινη νεκροφανεία. Ωστε ως να λέγωμεν ότι ουδέν δι' ήμας μένει.

Άλλά δεν νομίζει ο φίλος διευθυντής, ότι εάν έπεσκοπείτο επί το ιστορικώτερον ή εκπαιδευτική ήμών καταστάσις εν παλαιότεροις χρόνοις πρό πενήκοντα φέρ' ειπένητέων και εφεξής έκτοτε θα παρείχετο ουκ άνάξια λόγου συμβολή εις την ιστορίαν της εκπαιδευτικής ήμών κινήσεως; Τούτο το ζήτημα μετά το μακρόν όπωσδήποτε άνωτέρω προοίμιον άς μη επιτρέψη ή Κρητική να παραμαυθῶ εις όλίγα άσθηζ. Και διότι αυτό καθ' έμαυθῶ δεν θα είναι άχαρι και δια τον άλλον λόγον ότι έφέτος συγκροτείται εν Αθήναις το πρώτον ελληνικόν εκπαιδευτικόν Συνέδριον από της 31ης Μαρτίου μέχρι της 4 Απριλίου 1904, εις ο θα προσέλθωσιν από των περάτων του ελληνισμού οι των γραμμάτων άθροισμοι και από κοινού θα συζητήσωσι και θα συσκευθώσι περι πάντων των άφορώντων τά εκπαιδευτικά και θα προτείνωσι γενικά μέτρα περι της βελτιώσεως των της εκπαιδευσεως εν συνόλω τρόπων. Και δεν φρονούμεν ότι οσα θα εκτεθώσιν ενταύθα θα τεθώσιν ως πρότυπα προς μίμησιν υπό της σημερον εκπαιδευσεως. Απαγε! Αι πρόοδοι της σημερον εν πᾶσι και εν τοις παιδευτικοίς τρόποις είναι τοιαύται και τσοσούται, ώστε μόνον ως άστειόν να λεγθη δύναται ό,τι υπό τινων ύποστηρίζεται ότι δήθεν έδιδάσκοντο τότε εύχερέστερον και μάλλον κρητοφόρος τά γραμματα. Απλώ; χάρη της ιστορίας και ένα γνωσθη από τινων όρμώμενοι εις τί σημείον προόδου έχομεν φθάσει, πόσον έτελειοποιήθησαν και όσημέραι άπλοποιούνται και προάγονται τά μέσα της διαδόσεως